

Forvaltningsrevisjon for området vann og avløp

Behandles i utvalg

Kontrollutvalget i Heim kommune

Møtedato

27.09.2021

Saknr

27/21

Saksbehandler Ragnhild Aashaug

Arkivkode FE - 217, TI - &58

Arkivsaknr 20/411 - 8

Forslag til vedtak

Kontrollutvalget tar rapport fra forvaltningsrevisjon om vann og avløp til orientering, og legger frem følgende innstilling for kommunestyret:

1. Kommunestyret tar rapport fra forvaltningsrevisjon om vann og avløp til orientering.
2. Kommunestyret ber kommunedirektøren om å utarbeide en vann- og avløpsplan som behandles politisk. Dette for å sikre et helhetlig informasjonsgrunnlag og å gi en oversikt over status, behov og utfordringer.

Kontrollutvalget ber kommunedirektøren om en orientering om status og oppfølging av vedtaket innen utgangen av mars 2022.

Vedlegg

Forvaltningsrevisjonsrapport - vann og avløpstjenen

Behandling:

Oppdragsansvarlig revisor Arve Gausen gikk gjennom rapportens problemstillinger og funn. Utvalget diskuterte rapporten.

Kontrollutvalget samlet seg om et tilleggsforslag til sekretariatets punkt 2:

Funn i forvaltningsrevisjonen for vann og avløp innarbeides i planen.

Sekretariatets forslag til vedtak med kontrollutvalgets tilleggsforslag ble enstemmig vedtatt.

Vedtak:

Kontrollutvalget tar rapport fra forvaltningsrevisjon om vann og avløp til orientering, og legger frem følgende innstilling for kommunestyret:

1. Kommunestyret tar rapport fra forvaltningsrevisjon om vann og avløp til orientering.
2. Kommunestyret ber kommunedirektøren om å utarbeide en vann- og avløpsplan som behandles politisk. Dette for å sikre et helhetlig informasjonsgrunnlag og å gi en oversikt over status, behov og utfordringer. Funn i forvaltningsrevisjonen for vann og avløp innarbeides i planen.
3. Kontrollutvalget ber kommunedirektøren om en orientering om status og oppfølging av vedtaket innen utgangen av mars 2022.

Saksopplysninger

Kontrollutvalget i Hemne kommune bestilte i møte 28.09.20 en forvaltningsrevisjon med tema vann og avløp. (se sak 24/20). Hensikten med denne forvaltningsrevisjonen har vært å undersøke om:

1. Kommunens vannforsyning er av tilstrekkelig kvalitet.
2. Kommunens avløpssystem er av tilstrekkelig kvalitet.
3. Beregning av selvkost for vann og avløp er i henhold til kommunelovens krav.
4. Kommunen følger opp forurensningslokaliteter til kommunale vannkilder fra landbruket.

Metodene som er brukt i forvaltningsrevisjonen er i hovedsak:

- Data fra sentrale dokumenter fra kommunens vann- og avløpstjeneste.
- Intervju med kommunens ledelse og personer i kommuner med hovedansvar tilknyttet vann- og avløpstjenesten, inkludert økonomi.
- Dokumentasjon om selvkost som er hentet både fra kommunen og kommunens leverandør for selvkostregnskapet.
- Innhentet data fra Mattilsynet knyttet til tilsyn med kommunes vannanlegg, samt intervju med kommunens kontaktperson i Mattilsynet.
- Utsendt spørsmål på e-post til kommunens grendelag for å få tilbakemelding om opplevd kvalitet på vannet i kommunale vannanlegg (4 av 7 anlegg er tilknyttet og spurt).

Det er ikke gjennomført stedlig intervju på grunn av den pågående pandemien i undersøkelsesperioden.

Nedenfor følger en gjennomgang av problemstillingene og de tilhørende funnene.

- Er kommunens vannforsyning av tilstrekkelig kvalitet?
Revisor konkluderer med at kommunens vannanlegg leverer i hovedsak god drikkevannkvalitet, men:
  - a. Det er behov for å sikre tilstrekkelig med drikkevann, og det arbeides med det i kommunen.
  - b. Kapasitetsutfordringer ved kommunens hovedvannkilde på Eide må løses.
  - c. Nye Heim kommunen mangler en vannplan for kommunens vannanlegg. En plan hadde gitt et helhetlig informasjonsgrunnlag for status hos kommunens vannanlegg og distribusjonsnett til medlemmer i kommunestyret.
  - d. Omtrent halvparten av vannet lekker ut av ledningsnettet og medfører behov for utbedringer. Dette må vies oppmerksomhet for å sikre tilstrekkelig leveranse av vann til innbyggerne.
  - e. Informasjon om vannkvalitet kunne med fordel vært lagt tilgjengelig for kommunens innbyggere. I dag må den enkelte innbygger etterspørre denne selv fra kommunen.

- Er kommunens avløpssystem av tilstrekkelig kvalitet?
Revisor konkluderer med at i hovedsak har kommunens avløpssystem tilstrekkelig kvalitet, men:
  - a. Det er betydelige utfordringer med å håndtere overvann og dette reduserer anleggenes renskapasitet.
  - b. Det mangler en oppdatert avløpsplan for nye Heim kommune som gir en helhetlig informasjon om avløpsanleggene.
  - c. Det er betydelig behov knyttet til utskifting av distribusjonsnettet for avløp grunnet alder. Utskiftingen er viktig for å sikre at innbyggernes avløpstjeneste er betryggende.
  - d. Kommunen fører tilsyn med egne avløpsanlegg i samsvar med gitte krav, men det mangler en systematisk plan for og rapportering fra gjennomførte tilsyn i kommunens avløpsanlegg.

- Er beregning av selvkost for vann og avløp i henhold til kommunelovens krav?

Revisor konkluderer med selvkost innen vann og avløp er utført i samsvar med gitte krav.

4. Hvordan følger kommunen opp forurensningslokaliteter til kommunale vannkilder fra landbruket?
  - a. Det er ulikt kartgrunnlag i kommunens arealplan samt retningslinjer for avsig fra landbruket for nye Heim kommune. Disse må revideres, og det er

vedtatt i kommunens planstrategi.

- b. Det er behov for å gjennomgå beskyttelsestiltak i kommunens vannkilder for å sikre at beskyttelsestiltakene er etablert.
- c. Det er kommet frem informasjon om manglende kapasitet til å utføre tilsyn av forurensning fra landbruket, noe som må ha oppmerksomhet fra kommunen.

Revisor konkluderer med kommunens vannkilder i hovedsak har arealmessige restriksjoner og beskyttelsestiltak, men:

- j. Det er ulikt kartgrunnlag i kommunens arealplan samt retningslinjer for avsig fra landbruket for nye Heim kommune. Disse må revideres, og det er vedtatt i kommunens planstrategi.
- k. Det er behov for å gjennomgå beskyttelsestiltak i kommunens vannkilder for å sikre at beskyttelsestiltakene er etablert.
- l. Det er kommet frem informasjon om manglende kapasitet til å utføre tilsyn av forurensning fra landbruket, noe som må ha oppmerksomhet fra kommunen.

Revisor anbefaler Heim kommune å:

Utarbeide en vann- og avløpsplan som behandles politisk. En slik plan vil sikre et helhetlig informasjonsgrunnlag og gi en oversikt over status, behov og utfordringer innen tjenestene vann og avløp.

Vurdering og konklusjon

Ut fra sekretariatets oppfatning er det utarbeidet dekkende revisjonskriterier og et bra kildemateriale for problemstillingene. Det vises også til relevante nasjonale utfordringer med kommunenes vann- og avløpsanlegg som gir et godt sammenligningsgrunnlag.

I hovedsak fremkommer følgende:

- Det leveres i hovedsak god drikkevannskvalitet.
- Kommunens avløpssystem har i hovedsak tilstrekkelig kvalitet.
- Selvkost innen vann og avløp er i samsvar med gitte krav.
- Kommunens vannkilder har i hovedsak arealmessige restriksjoner og beskyttelsestiltak.

Rapporten gir informasjon om status for området, hvordan tjenestene utøves, en pekepinn om ressurstilgangen, hvordan kommunens systematikk i arbeidet er oppbygd og hva det bør gripes tak i.

Kommunedirektøren har sendt et svar til høringen, og det fremkommer ingen vesentlige kommentarer til det som fremkommer i rapporten.

Revisors anbefaling om å utarbeide en vann- og avløpsplan som behandles politisk er ut fra sekretariatets vurdering en riktig anbefaling. Som revisor skriver vil det sikre et helhetlig informasjonsgrunnlag og gi en oversikt over status, behov og utfordringer innen tjenestene vann og avløp. Sekretariatet fremhever at det også vil gi innbyggerne en helhetlig oversikt over hvordan ulike behov og utfordringer i tjenesten vil tas tak i, også med tanke på hva som kan være forventet investeringstakt og kostnadsvekst.

Sekretariatet anbefaler kontrollutvalget å ta rapporten til orientering og sende den til kommunestyret for behandling.

Kontrollutvalget må på eget selvstendig grunnlag vurdere om rapporten er i tråd med utvalgets bestilling og om sekretariatets forslag til vedtak er dekkende.